

Клифърд Саймък
Уютно гнезденце

Ситният дъжд се сипеше от оловното небе като пушек, стелеш се през оголените клони на дърветата. Той скриваше живия плет с пелената си, размиваше очертанията на сградите и заличаваше разстоянията. Лъщеше върху металните брони на смълчаните роботи и посребряваше раменете на трите човешки същества, заслушани в припяванията на мъжа в черно руно, който бе взел в ръце някаква книга, и четеше от нея.

– „Защото аз съм Възкресението и Животът...“

Покритата с мек мъх, каменна фигура, извисяваща се над вратата на гробницата, сякаш се протягаше нагоре – във всеки кристал се съдържаше копнеж и тялото ѝ се устремяваше към нещо, което никой друг не виждаше. Протягаше се както винаги до сега от онзи ден, много отдавна, в който хората я бяха издялали от гранит, за да украси семейната гробница и да ѝ придаде символизма, понаправил се още на първия Джон Дж. Уебстър в последните години от живота му.

– „А онзи, който живее и вярва в Мен...“

Джеръм А. Уебстър усети как пръстите на сина му се впиха в ръката му, чу глухото хлипане на майка си, видя опашките от роботи, застанали вдървено, с глави, наведени почтително към господаря, на когото бяха служили... господаря, който се запътваше към вечния си дом – последния от всички.

Мълчаливо Джеръм А. Уебстър се питаше дали те разбираха... дали разбираха живота и смъртта... дали разбираха какво означава това, че Нелсън Ф. Уебстър лежи в ковчега, а мъжът с книгата припява над него разни думи.

Нелсън Ф. Уебстър, четвъртият от поредицата Уебстъррови, обитател на това място, бе живял и умрял, почти без да го напуска, а сега се отправяше към последния си дом тук, в този храм, който първият Уебстър бе построил за останалите... за тази дълга редица от мрачни предци, които бяха живели тук, пазели вещите, обичаите и начина на живот, наложени от първия Джон Дж. Уебстър.

Джеръм А. Уебстър силно стисна зъби и усети как през тялото му премина трепет. За миг очите му пламнаха и ковчегът се замъгли пред погледа му, а думите, които мълвеше мъжът в черно се сляха с вятъра, шушнец сред боровете, застанали на вечна стража над мъртвите. В паметта му се нижеха спомените – спомени за побелял мъж, който ловуваше сред хълмовете и полята, който рано сутрин душеше вятъра и заставаше пред горящата камина с чаша бренди в ръка и крака, стегнати в кожени ботуши.

Гордостта! Гордостта от земята и живота, от покорството и

величието, които скромността възпитаваше в човека, доволството от неочакваната почивка и увереността в целта, независимостта поради материалната осигуреност, удобството на познатата обстановка, свободата на безкрайните акри земя.

Томас Уебстър го дърпаше за лакътя.

– Татко! – шепнеше той. – Татко!

Службата свърши. Мъжът в черното руно затвори книгата. Шестима работи пристъпиха напред и вдигнаха ковчега.

Бавно и тържествено тримата последваха ковчега в криптата, заставаха неподвижни и мълчаливи, когато роботите го спуснаха в урната, затвориха малката вратичка и закрепиха плочката, върху която бе написано:

НЕЛСЪН Ф. УЕБСТЪР
2034–2117

Това бе всичко. Само името и годините на раждане и смърт. „Съвсем достатъчно е“, помисли си Джеръм А. Уебстър. Нищо друго не трябваше да се пише. Останалите плочки бяха изписани по същия начин. Те изброяваха семейния списък, започвайки с Уилям Стивънс (1920–1999). „Наричаха го дядо Стивънс“, спомни си Уебстър. Беше баща на съпругата на онзи първи Джон Дж. Уебстър, който също бе тук (1951–2020). След него идеше синът му, Чарлс Ф. Уебстър (1980–2060)... и неговият син, Джон Дж. II (2004–2086). Уебстър си спомняше Джон Дж. II – един дядо, който обичаше да спи до огъня с лула, увиснала от устата му, вечно рискуващ да подпали бакенбардите си.

Погледът на Уебстър попадна върху друга плочка – Мери Уебстър, майката на момчето до него, което все пак не беше съвсем момче. Все забравяше, че Томас беше вече на двадесет години и след около седмица заминаваше за Марс, макар той сам на младини също да бе ходил на Марс.

„Всички сме тук заедно“, рече си той. Уебстърците, жените и децата им. Тук, единни в смъртта, както бяха единни в живота – заспали вечния си сън, заобиколени от величието и сигурността на бронза и мрамора, борвете отвън и символичната фигура над зеленясалата от вековете порта.

Роботите чакаха, застанали мълчаливо.

Майка му го изгледа и каза:

– Сега ти си глава на семейството, сине.

Той протегна ръце и я притисна силно към себе си. Глава на семейството... на което бе останало от него. Сега бяха само трима: той, майка му и синът му. Синът скоро щеше да ги напусне, защото заминаваше за Марс. Но щеше да се върне... да се върне с жена вероятно и родът щеше да бъде продължен. Семейството нямаше да остане тричленно. И цялата къща щеше да се оживи... нямаше да бъде затворена, както бе сега. Беше време, когато тя звънтеше от живот – дванадесет домакинства в рода, живеещи в отделни апартаменти под един голям покрив! Той знаеше, че това време пак щеше да дойде.

Тримата се обърнаха, напуснаха криптата и поеха обратно към къщата, изникнала като огромна, сива сянка в мъглата.

* * *

В огнището гореше огън, а върху писалището му лежеше книга. Джеръм А. Уебстър се пресегна, взе я и още веднъж прочете заглавието: „Марсианска физиология със специални бележки и обяснения за мозъка“ от Джеръм А. Уебстър – старши научен сътрудник.

Обемиста и впечатляваща бе творбата на целия му живот, почти единствена в тази област. Основаваше се на данните, събрани по време на онези пет чумави години на Марс... години, в които той се бе трудил денонощно с колегите си от Световния комитет на здравната организация, изпратени да помогнат на съседната планета.

На вратата някой почука.

– Влез! – извика Уебстър.

Вратата се отвори и вътре плавно влезе робот.

– Уискито ви, сър.

– Благодаря, Дженкинс – рече Уебстър.

– Свещеникът си отиде, сър – съобщи Дженкинс.

– О, да! Предполагам, че ти си се погрижил за това.

– Така е, сър. Платих му както винаги и му предложих да пийне, но той отказа питието.

– Това е грешка в обществото – рече му Уебстър. – Свещениците не пият.

– Съжалявам, сър, не знаех. Той ме помоли да ви кажа, че много би искал да ви види в църквата по някое време.

– А?!

– Казах му, сър, че вие никога не излизате.

– Съвсем правилно си постъпил, Дженкинс – каза Уебстър. – Никой от нас не ходи където и да било.

Дженкинс се упъти към вратата, но преди да я стигне, спря и се обърна.

– Ако мога така да кажа, сър, службата в криптата беше много затрогваща. Баща ви беше много фино човешко същество – най-финото, което някога съм виждал. Роботите казаха, че церемонията е напълно подходяща... така да се каже, възвишена, сър. Щеше да му хареса, ако можеше да я чуе.

– Баща ми – рече Уебстър, – би се зарадвал още повече на твоите думи, Дженкинс.

– Благодаря ви, сър – отвърна Дженкинс и излезе.

Уебстър седеше с уискито и книгата, и огъня... чувстваше удобството на добре познатата стая около себе си, усещаше тихия пристан, скрит в нея.

Това бе домът му – родният дом за Уебстъррови от деня, в който първият Джон Дж. бе дошъл тук и построил първото крило на разпрострелата се нашироко къща. Джон Дж. бе избрал това място, защото през него минаваше ручей, пълен с пъстърви или поне той винаги го твърдеше. Ала имаше нещо повече от това. Трябва да е било нещо повече от това, казваше си Уебстър.

Отначало навярно е било само ручейт с пъстървата... ручейт с пъстървата, дърветата, поляните, скалистият хребет, където бе реката, и всяка сутрин от там се носеше мъглата. Може би останалото се бе трупало лека-полека през годините на семейна сплотеност, докато самата почва не се бе проникнала, ако не с традиция, то поне с нещо много близко до нея... нещо, което бе превърнало всяко дърво, всяка скала, всяка педя земя в Уебстърво дърво, скала или земя. Всичко някак бе свързано.

Джон Дж. – първият Джон Дж. – бе дошъл тук след разпадането на градовете, след като човекът бе изоставил скривалищата на двадесети век и се бе освободил от племенния инстинкт на скупчването в една пещера или поляна срещу общия враг или страх. Инстинкт, който бе излязъл от мода, защото нямаше нито неприятели, нито страхове. Човекът, бунтуващ се срещу стадното чувство, наложено му от икономическите и социални фактори на отдавна отминала епоха. Една нова сигурност, едно ново изобилие бе направило възможно това освобождаване.

Тенденцията бе започнала през двадесети век, преди повече от двеста години, когато хората се насочваха към къщи в провинцията, за да имат чист въздух, място да си размахат лактите и финес в живота си, който общинското съществуване в най-тесния смисъл не им бе

осигурило.

И ето крайният резултат – спокоен живот. Покой, който идваше само от хубавите неща. Живот, какъвто хората с години бяха мечтали да имат. Живот в имения и стари, семейни къщи върху безбрежни пространства земя, с атоми, осигуряващи енергия и работи вместо крепостни селяни.

Уебстър се усмихна на камината с горящите цепеници. Това бе анахронизъм, но един от хубавите – нещо, което човекът бе донесъл от пещерите. Безполезен, защото атомното гориво затопляше по-добре, ала много по-приятен. Не можеше да седнеш и да наблюдаваш атомите, да мечтаеш и да строиш пясъчни кули сред пламъците.

Дори гробницата – там, където бяха положили баща му онзи следобед... тя също бе семейна. Част от едно цяло: тържествената гордост, безгрижния живот и покой. В онези дни мъртвите се погребваха в огромни, общи парцели един до друг... все непознати...

„Той никога не излиза.“

Ето какво бе казал Дженкинс на свещеника.

И така си беше. Защото какъв смисъл имаше да излиза някъде. Всичко бе тук. С едно-единствено завъртане на копчето човек можеше да говори лице в лице с когото си поиска, можеше да отиде навсякъде, ако не пряко, то поне мислено, стига да желаше, можеше също да отиде на театър или на концерт, или да се рови в книгите на някоя библиотека в другия край на света, можеше да извърши всякаква сделка без да става от стола си.

Уебстър допи уискито си, после се извърна към пулта с копчетата до бюрото му.

Набра няколко цифри по памет, без да поглежда в указателя. Той знаеше къде отива.

Натисна с пръста си малък ключ и стаята изчезна... или поне така изглеждаше. Останаха само столът, на който седеше, част от бюрото му и самата машина. Това бе всичко.

Столът се намираще върху някакъв планински склон, обрасъл със златиста трева и изпъстрен с тънки дръвчета, превивани от вятъра. Той се спускаше към малко езеро, сгушено в пазвата на снажната виолетова планина. Снагата ѝ се разделяше на дълги, тъмнеещи разклонения, обрасли с борове, синьо-зелени на цвят в далечината. Те се извиваха стъпаловидно нагоре и се сливаха със сините върхове, нахлупили снежни калпаци, извисяващи се далече, далече над тях и насочили към небето отстрани си зъбери.

Вятърът злобно свистеше в клоните на огъващите се до земята дървета, рошеше, и шибаше тревата във внезапните си пориви. Последните слънчеви лъчи лумнаха в ярко зарево над далечните върхове.

Уединение и величественост; безбрежността на обветрената шир; закътаното езерце; острите, назъбени сенки на далечните хребети.

Уебстър спокойно седеше на стола си, примижавайки срещу планинските върхове.

Почти до рамото му някой каза:

– Може ли да вляза?

Мек, резониращ глас – изобщо не беше човешки, но Уебстър го познаваше.

Той кимна и рече:

– На всяка цена, Джуейн.

Уебстър се извърна леко и видя сложния пиедестал, върху който бе клекнал косматият марсианец с милозливите очи. Зад пиедестала се виждаха неясните очертания на непознати мебели, характерни за жилищата на Марс.

Марсианецът протегна косматата си длан към планината.

– Ти обичаш това – рече той. – Разбираш го. А аз разбирам как ти го разбираш, но за мене там се крие повече ужас, отколкото красота. То е нещо, което ние на Марс никога няма да имаме.

Уебстър посегна към едно от копчетата, но марсианецът го спря.

– Остави – каза той. – Зная защо си тук. Аз нямаше да дойда в такова време, но си помислих, че един стар приятел...

– Много мило от твоя страна – рече Уебстър. – Радвам се, че дойде.

– Баща ти – продължи Джуейн, – беше велик мъж. Спомням си как ми говореше за него през онези години, които прекара на Марс. Тогава ти ми каза, че ще се върнеш някога. Защо не се върна?

– Защо ли? – рече Уебстър. – Аз просто никога...

– Не ми казвай – прекъсна го марсианецът. – Аз вече зная.

– Синът ми – продължи Уебстър – заминава за Марс след няколко дни. Ще го накарам да ти се обади.

– Ще бъде удоволствие за мене – каза Джуейн. – Ще го очаквам.

Той се размърда притеснено върху пиедестала и додаде:

– Навярно синът ти поддържа традицията.

– Не – отвърна Уебстър. – Учи за инженер. Хирургията никога не го е интересувала.

– Има право да живее живота, който той си е избрал – отбеляза марсианецът. – Все пак хубаво би било да се интересуваше от хирургия.

– Да, би било – съгласи се Уебстър. – Но това е свършен факт. Може би той ще стане велик инженер. Космическо строителство. Говори ми за космически кораби, които ще пътуват до звездите.

– Може би твоето семейство е направило много за медицината – вметна Джуейн. – Ти и баща ти...

– И неговият баща преди него – додаде Уебстър.

– Книгата ти много задължава Марс към тебе – заяви Джуейн. – Тя навярно ще привлече допълнително внимание върху специализиране в областта на Марс. Моите събрата не стават за лекари. Няма нагласата за това. Странно, как се различават интелектите на различните раси. Чудно, че марсианците никога не са мислили за медицина... буквално никога не са се сещали. Вместо това са издигнали в култ фатализма. Докато вие, дори в най-ранната ви история, още когато хората са живеели в пещерите...

– Има много неща, за които вие сте се сетили, а ние не сме – прекъсна го Уебстър. – Неща, за които сега се чудим как сме могли да пропуснем... възможности, които вие сте развили, а ние – не. Да вземем вашата специалност философията. Тя обаче е различна от нашата – истинска наука, докато нашата е просто научно шикалкавене. Вашето е подредено, логическо развитие на философията: работно, практическо приложение – истински инструмент за действие.

Джуейн понечи да каже нещо, поколеба се, млъкна и после пак заговори.

– Аз съм близо до нещо, което може да се окаже ново и зашеметяващо. Нещо, което може да бъде инструмент за вас хората, както и за нас марсианците. Работя по този въпрос от години. Започнах с няколко умствени съждения, които ми бяха подсказани от първите земляни. До сега не съм споменавал за това, защото не бях сигурен.

– А сега – попита го Уебстър, – сигурен ли си?

– Не съвсем – отвърна Джуейн. – Не съм напълно сигурен, а почти.

Двамата се умълчаха, загледани в планините и езерото. Някаква птичка кацна в клоните на едно от дръвчетата и запя. Зад планинските хребети се трупаха тъмни облаци, а заснежените върхове се издигаха като надгробни плочи. Слънцето потъна в море от ярки пурпурни отблясъци, накрая угасна и започна тихо да тлее, подобно на жарава.

Някой почука на вратата и Уебстър се размърда върху стола си, внезапно върнат към действителността – кабинета и стола под него.

Джуейн го нямаше. Стариият философ бе дошъл да поседи и обмени мисли с приятеля си, а после тихо си бе отишъл.

Чукането се повтори.

Уебстър се наведе, щракна ключа и планините изчезнаха. Стаята отново си беше стая. Зад високите прозорци тъмнееше, а огънят се бе превърнал в мъничко, розово, трепкащо пламъче сред пепелта.

– Влез – каза Уебстър.

Дженкинс отвори вратата.

– Вечерята е сервирана, сър – рече той.

– Благодаря – отвърна Уебстър и се надигна бавно от стола си.

– Вашето място, сър, е начело на масата – каза Дженкинс.

– А, да – рече Уебстър. – Благодаря, Дженкинс. Много ти благодаря, че ме подсети.

* * *

Уебстър стоеше на широкия космодрум и гледаше изчезващата в небето фигура, изпускаща червена, искряща дия върху зимния, ярък небосклон.

Дълго след като фигурата се изгуби, Уебстър стоя там, стиснал с ръце перилата пред себе си, и продължаваше да се вира в небето.

Устните му трепнаха и той промълви нечудо: „Сбогом, сине“.

Постепенно Уебстър се върна към заобикалящата го действителност. Усети движението на хората по космодрума, видя пистата за приземяване, която изглеждаше безкрайна и стигаше чак до хоризонта, изпъстрена тук-там с гърбици, които всъщност бяха космически кораби, очакващи да бъдат изстреляни. Близо до един хангар работеха снегорини и разчистваха снега от предната вечер.

Уебстър усети тръпки и си помисли, че е някак странно, защото беше обед и слънцето грееше ярко. После потрепери отново.

Той бавно се извърна от перилата и тръгна към административната сграда. За един кратък умопомрачителен миг Уебстър усети страх – безпричинен, смущаващ страх от тази ивица железобетон, която представляваше пистата. Страх, който го разтърси душевно, и той повлече крака към вратата на чакалнята.

Към него се приближи някакъв мъж с дипломатическо куфарче в ръка, а Уебстър се загледа в него. Горещо си пожела човека да не го запrikaзва.

Мъжът не го заговори, почти не го погледна и отмина. Уебстър почувства облекчение.

Ако бе вкъщи сега, казваше си той, щеше да е привършил обедата си и да се готви за своята следобедна дрямка. Огънят гори в камината,

пламъците играят, а светлината се отразява от ръжена и саджака... Дженкинс му донася ликъора, размеря една-две приказки с него... просто така, за да завърже някакъв разговор...

Уебстър забърза към изхода, ускорявайки крачка. Час по-скоро искаше да се махне от голата и студена пустош на космодрума.

Странно, как му бе домъчняло за Томас! Беше естествено разбира се, че му е неприятно, задето той заминаваше. Но бе напълно неестествено това, че в последните минути Уебстър усети в него да се надига такъв ужас... Ужас от пътуването в космоса, ужас от чуждата планета Марс... макар че Марс едва ли можеше да се нарече чужда планета сега. Повече от един век тя бе позната за земляните. Бяха се борили с нея, живели на нея, а някои от тях бяха успели да я обикнат.

Само с крайно усилие на волята Уебстър успя да се съдържи в онези последни минути преди старта да не изтича по пистата и да не завика на Томас да се връща, да не отива...

А това, разбира се, изобщо не беше редно. То би било срамен и унизителен екхибиционизъм – нещо, което никой Уебстър не правеше.

В края на краищата, каза си той, едно пътуване до Марс сега не е кой знае какъв риск – вече не. Имаше дни, когато бе рисковано, но тези дни са отминали завинаги. Той самият на младини бе пътувал до Марс и бе останал там цели пет години. Това беше (Уебстър се стресна, когато се замисли) преди тридесет години.

Шумът и бръмченето във файето го удариха сякаш в лицето, когато роботът му отвори вратата... и в този шум се открояваше някакъв тон, който почти означаваше ужас. Миг-два Уебстър се поколеба, после влезе вътре. Вратата зад него безшумно се затвори.

Той се упъти към едно кресло в ъгъла на помещението като вървеше покрай стената, за да не застава на пътя на другите. Седна и се отпусна, потъвайки дълбоко в дунапреновата обвивка, наблюдавайки забързаното човечество, което се тълпеше във файето.

Хора, говорещи високо, устремили се нанякъде... хора със странни, враждебни лица. Непознати... всички до един. Не познаваше никого. Хора, които се бяха запътили за разни места, заминаващи за различни планети, нетърпеливи преди полета, тревожно премислящи последните подробности. Хора, които сновяха нагоре-надолу...

* * *

В тълпата изведнъж се откри познато лице. Уебстър се привдигна в креслото и извика: „Дженкинс!“ , но после съжали за постъпката си,

макар че никои не бе забелязал.

Роботът се упъти към него и когато го доближи, спря.

– Кажи на Реймън, че трябва да се върна веднага. Кажи му незабавно да докара коптера отпред.

– Съжалявам, сър – отвърна Дженкинс, – но не можем да тръгнем веднага. Механиците са открили повреда в атомния реактор. В момента поставят нов. Ще са нужни няколко часа.

– Да, де – рече ядосано Уебстър, – но това можеше да почака за друг път!

– Механиците казаха, че не може, сър – възрази Дженкинс. – Би могъл да избухне всеки момент. Целият енергиен заряд...

– Да, да – съгласи се Уебстър, – предполагам, че си прав.

Той нервно мачкаше шапката си.

– Току-що се сетих нещо – продължи Уебстър, – нещо, което трябва да свърша и то веднага. Трябва да се върна у дома. Не мога да чакам няколко часа.

Той се размърда нервно и седна на ръба на креслото, взирайки се в забързаната тълпа.

Лица... лица...

– Ако искате, можете да се обадите по телевизора, сър – предложи Дженкинс. – Някой робот сигурно ще може да свърши работата. Наблизо има кабина...

– Чакай, Дженкинс – прекъсна го Уебстър и замълча за миг, после продължи. – Нямам никаква работа въщи. Абсолютно никаква. Но трябва да се върна. Не мога да остана тук. Ако това се наложи, ще полудея. Там на пистата се уплаших. Тук се чувствам смутен и объркан. Имам усещане... непознато усещане за страх. Дженкинс, аз...

– Разбирам ви, сър – рече Дженкинс. – И баща ви го имаше.

– И баща ми ли?! – възкликна Уебстър смаяно.

– Да, сър. По тази причина не ходеше никъде. Беше горе-долу на вашата възраст, когато го забеляза. Опита се да пътува из Европа, но не можа. Върна се от половината път. Беше известен с това.

Слисан, Уебстър млъкна.

– Бил е известен с това – рече той най-сетне. – Разбира се, че е бил известен. Баща ми е бил такъв. А дядо ми... и той ли е имал същото?

– Не бих могъл да зная, сър – отвърна Дженкинс. – Създадох ме чак, когато дядо ви беше много възрастен. Но навярно е бил такъв, защото той също не излизаше.

– Тогава ти разбираш – рече Уебстър. – Знаеш как е. Чувствам се

така, сякаш ще повърна... сякаш съм болен физически. Виж дали можеш да наемеш коптер... или каквото и да е, само да успеем да се приберем у дома.

– Да, сър – отвърна Дженкинс.

Той тръгна, но Уебстър го повика обратно.

– Дженкинс, някой друг знае ли за това? Който и да е...

– Не, сър – отговори Дженкинс. – Баща ви никога не го споменаваше, а чувствах някак си, че той би искал аз също да не го споменавам.

– Благодаря ти, Дженкинс – рече Уебстър.

Той отново се сгуши в креслото си, чувствайки се изоставен, самотен и не на мястото си. Сам в едно жужащо фоайе, пулсиращо от живот – самота, която го разкъсваше и го правеше безпомощен и слаб.

Носталгия! Срамота!!! Та това си е точно носталгия, казваше си Уебстър. Носталгията е нещо, което усещат малките момчета, когато за първи път се отделят от дома си и тръгват по света.

Имаше научен термин за това: агорафобия – болезнен страх от пребиването в открити пространства. Идваше от гръцката дума за страх. Открито пространство можеше да бъде дори пазарът.

Ако прекосеше салона и влезеше в една от кабините, Уебстър би могъл да телевизира на майка си или на някой робот... или дори още по-добре – би могъл да остане в креслото и да продължи да гледа наоколо, докато Дженкинс дойде да го вземе.

Уебстър се надигна върху седалката, но после отново се отпусна назад. Нямаше смисъл. Да поговори с някого в кабината и да съзре в телевизора дома си, не означаваше като да бъде наистина там. Не би могъл да усети мириса на боровете в зимния въздух или да чуе познатото скърцане на снега по пътеката под краката си, да протегне ръка и да докосне огромните дъбове, които растяха от двете страни. Не можеше да почувства топлината на огнището или да усети сигурността от лекото докосване от принадлежността и единението си със земята и всичко, което бе върху нея.

И все пак... сигурно би му помогнало. Не много може би, но до известна степен. Той отново се надигна в креслото и замръзна на мястото си. Няколко крачки до кабината криеха ужас – страхотен, зашеметяващ ужас! Ако преминеше разстоянието, после трябваше да бяга. Да избяга, за да се махне от тези следящи го очи, от непознатите шумове и мъчителната близост на непознати лица.

Уебстър веднага седна.

Внезапно салонът проехтя от пискливия глас на някаква жена и той

се сви в креслото си. Чувстваше се ужасно. Беше му дяволски зле. Щеше му се Дженкинс да се размърда.

* * *

Първият полъх на пролетта нахлу през прозореца в кабинета – обещание за топящи се снегове, разлистваща се зеленина и цветя, за ята от блатни птици, устремили се на север в небесната синева, за пъстърва, която се стрелка във вировете и дебне да клъвне някоя муха.

Уебстър вдигна поглед от купчината листа върху бюрото си, помисли въздуха и усети как хладният ветрец погали лицето му. Пресегна се към чашата си с бренди, видя че е празна и я остави обратно на мястото ѝ.

Отново се наведе над листата, взе молив и задраска някаква дума. После прочете последния пасаж за грешки:

„Фактът, че от двеста и петдесет човека, поканени от мене с извънредна мисия, както можеше да се очаква, ме посетиха само трима, не доказва, че непременно само тези трима не са жертва на агорафобията. Някои навярно са имали уважителни причини, за да не се отзоват на поканата ми. Все пак обаче фактът наистина е показателен за нарастващото нежелание на хората, живеещи по правилата, наложени от живота на Земята след разпадането на градовете, да напускат познати места. Показва един задълбочаващ се инстинкт у хората да остават в позната обстановка, заобиколяващи с неща, които в съзнанието си те свързват с охолени и изискани начини на живот.

Какъв би бил резултатът от такава тенденция, никой не би могъл да каже със сигурност, тъй като тя засяга само малка част от населението на Земята. Сред многочислените семейства икономическата нужда налага някои от синовете да напуснат домовете си и да потърсят късмета си или в друга част на Земята, или на друга планета. Мнозина други нарочно търсят приключения и възможности в космоса, а трети избират такива професии, които изискват да се пътува непрекъснато.“

Уебстър прелисти и продължи да чете последната страница. Материалът бе добър, ала не можеше да бъде отпечатан. Още не! Може би след смъртта му. До колкото можеше да определи, никой не бе усетил тази тенденция. Хората считаха, че да не напускат домовете си, е нещо

обикновено. В края на краищата защо беше нужно да ги напускат?

„Някои опасни прояви могат да се забележат в...“

Телевизорът до него избръмча. Уебстър протегна ръка и натисна ключа. Стаята изчезна и той се озова лице в лице с някакъв мъж, седнал зад едно бюро така, сякаш бе седнал от другата страна на писалището на Уебстър. Беше човек с побеляла коса и тъжни очи зад дебели лещи.

За миг Уебстър се втренчи в него, напрягайки паметта си.

– Вие да не сте?... – попита той, а мъжът срещу него се усмихна.

– Променил съм се – каза той. – Вие също. Казвам се Клейборн. Спомняте ли си? Марсианската медицинска комисия...

– Клейборн! Често се сещах за вас. Вие останахте на Марс.

Клейборн кимна.

– Прочетох книгата ви, докторе. Истински принос! Винаги съм мислил, че такъв труд трябва да бъде написан. Дори сам исках да го направя, но все няхах време. И по-добре, че няхах. Вашата работа е по-добра... особено що се отнася до мозъка.

– Марсианският мозък винаги ме е интригувал – каза му Уебстър, – ...неговите особени страни. Боя се, че почти цели пет години аз си водех бележки само за това и за нищо друго. Имаше да се върши и друга работа.

– Хубаво е, че така сте постъпил – рече Клейборн, – защото по тази причина ви се обаждам сега. Имам пациент... за операция на мозъка. Само вие можете да се справите.

Уебстър ахна, ръцете му затрепераха.

– Тук ли ще го докарате?

Клейборн поклати глава.

– Той не бива да се мести. Вие го познавате, предполагам... Джуейн, философът.

– Джуейн! – възкликна Уебстър. – Той е един от най-добрите ми приятели. Говорих с него само преди няколко дни.

– Ударът е бил неочакван – каза Клейборн. – Той пита за вас.

Уебстър замълча и усети студ. От някакво незнайно място в него пропълзя студ и мраз. Такъв студ, който овлажняваше челото и вкочаняваше дланите му.

– Ако тръгнете веднага – рече Клейборн, – ще бъдете тук навреме. Вече уредих от Световния комитет да ви изпратят кораб веднага. Нужна е най-голяма бързина.

– Но... но аз не мога да дойда – измънка Уебстър.

– Не можете да дойдете!!!

– Невъзможно е – настоя Уебстър. – Във всеки случай съмнявам се, че толкова съм ви нужен. Вие също бихте могли...

– Аз не мога! – прекъсна го Клейборн. – Никой друг не може, освен вие. Никой няма вашите знания. Животът на Джуейн е във вашите ръце. Ако дойдете, той ще живее, ако ли не дойдете – ще умре.

– Не мога да пътувам в космоса – каза Уебстър.

– Всеки може да пътува в космоса! – отсече Клейборн. – Вече не е като едно време. На лице са всякакви удобства.

– Но вие не разбирате – умоляваше Уебстър. – Вие...

– Не, не разбирам! – тросна се Клейборн. – Откровено казано, не разбирам как някой може да откаже да спаси живота на приятеля си...

Двамата мъже се гледаха дълго, без да отронят дума.

– Ще кажа на Комитета да изпрати кораб направо пред дома ви – рече най-накрая Клейборн. – Надявам се, че дотогава вече ще сте решил да дойдете.

Образът на Клейборн избледня и отново се показва стената... стената с книгите, камината и картините, любимите мебели, обещанието за пролет, което нахлуваше през прозореца.

* * *

Уебстър седеше замръзнал на стола си, загледан в стената срещу него.

Джуейн – косматото му, сбръчкано лице, резониращият шепот, дружелюбността, разбирането – всичко това бе той. Джуейн, който познаваше материята на сънищата, превръщайки ги в логика, в норми на живот и поведение. Джуейн, който използваше философията като инструмент, като наука, като стъпало към един още по-добър начин на живот.

Уебстър зарови лице в ръцете си, борейки се с агонията, която го изпълваше все повече и повече.

Клейборн не беше разбрал дори. Човек не можеше и да очаква разбиране, след като нямаше начин той да знае. Но и да знаеше, щеше ли да разбере? Дори самият той, Уебстър, не би го разбрал ако го срещнеше в някой друг, преди да го бе открил в себе си – ужасния страх да напуснеш родното си огнище, земята си, притежанията си, своя малък свят от символи, който той си бе изградил. А и не само той единствен! Другите Уебстърровци също... като се започнеше с първия Джон Дж... Мъжете и жените, които бяха издигнали живота в култ, а доброто

поведение бяха превърнали в традиция.

Той, Джеръм А. Уебстър беше ходил на Марс, когато бе млад, и не бе усетил или заподозрял психическата отрова, която пъплеше в жилите му. Дори и след като Томас бе заминал за Марс преди няколко месеца. Но тридесетте години спокоен живот тук в убежището, което Уебстър-ови наричаха свой дом, бяха я активирали и развили, без той да осъзнава това. Всъщност нямаше как да знае.

Сега му беше ясно как бе станало всичко – ясно като бял ден! Навикът, психическата нагласа и свързането на щастието с някои неща – неща, които сами по себе си не бяха ценни, но на които семейството бе приписвало особена стойност... определена, конкретна стойност, от пет поколения насам.

Нищо чудно, че другите места му изглеждаха чужди, нищо чудно, че други хоризонти криеха ужас в необятните си простори.

И човек нищо не можеше да направи срещу това... нищо!... освен ако не изрежеше всички дървета, не запалеше къщата и не променеше руслото на живота. Но навярно и това не би помогнало... дори това...

Телевизорът избръмча и Уебстър вдигна глава, пресегна се и натисна ключа.

Стаята се превърна в ярка, бяла светлина, но не се появи никаква картина. Чу се глас:

– Поверителен разговор! Поверителен разговор!

Уебстър вдигна някакъв капак в командния пулт, завъртя няколко копчета, чу се тихо бръмчене и екранът, който скриваше стаята затрептя от напрежението.

– Поверителността е осигурена – каза Уебстър.

Бялата светлина в миг изчезна и на нейно място се появи някакъв мъж, седнал на бюро срещу него. Този човек Уебстър бе виждал много пъти в телевизионните писма до вестника, който получаваше всеки ден.

Хендерсън – президент на Световния комитет.

– Обади ми се Клейборн – рече Хендерсън.

Уебстър мълчаливо кимна.

– Каза ми, че вие отказвате да отидете на Марс.

– Не съм отказал – възрази Уебстър. – Когато Клейборн прекъсна, въпросът остана открит. Казах му, че за мен е невъзможно да отида, но той отхвърли думите ми, сякаш не разбираше.

– Уебстър, вие трябва да заминете – рече Хендерсън. – Вие единствен притежавате необходимите знания за марсианския мозък, за да извършите такава операция. Ако беше най-обикновена хирургическа

намеса, навярно някой друг би могъл да се справи, но не и с операцията като тази.

– Може и да е вярно – обади се Уебстър, – но...

– Това не е само въпрос за спасяване на един живот – прекъсна го Хендерсън, – макар че става дума за живота на такава изтъкната личност като Джуейн. Работата е много по-голяма. Джуейн е ваш приятел. Навярно ви е намекнал за нещо, което е открил.

– Да – отвърна Уебстър. – Да, спомена ми. Някакво нова концепция за философията.

– Концепция, без която не можем – заяви Хендерсън. – Концепция, която ще изгради наново слънчевата система и която за две поколения ще тласне човечеството стотици хиляди години напред в космоса. Тя ще даде нова насока на нашата дейност и ние ще се стремим към една голяма, крайна цел, която до сега не сме и подозирали, не сме знаели дори, че съществува. Това е една съвсем нова истина, разбирате ли? Нещо, което не е хрумвало на никога преди!

Уебстър стисна края на писалището толкова силно, че кокалчетата на пръстите му побеляха.

– Ако Джуейн умре – продължи Хендерсън, – концепцията умира с него и навярно ще изчезне завинаги.

– Ще се опитам – промълви Уебстър. – Ще се опитам...

Хендерсън го изгледа студено.

– Само толкова ли можете да ми кажете?

– Само толкова – отвърна Уебстър.

– Но, човече, вие сигурно имате някаква причина! Някакво обяснение!

– Не и такива, които бих могъл да разкрия пред вас – каза Уебстър.

С пълно съзнание той протегна ръка и изключи екрана.

* * *

Уебстър седеше до бюрото, с ръце пред себе си, втренчил се в тях. Бяха ръце с умения и знания, които щяха да спасят един живот, ако можеше да отиде на Марс. Ръце, способни да спасят за слънчевата система, човечеството и марсианците, една идея – съвсем нова идея – която за две поколения щеше да ги тласне със стотици хиляди години напред в развитието им.

Ала това бяха и ръце, сковани от една фобия, развила се в този спокоен начин на живот. Упадък – странно хубав... и смъртоносен... упадък.

Човекът бе изоставил гъмжащите градове – местата, в които се скупчваше, преди двеста години. Той бе победил вековните си врагове и страхове, които го караха да седи край общия огън, беше загърбил тала-смите, излезли от пещерите заедно с него.

И все пак... все пак...

Това тук също бе място, в което човек се стгушваше. Но то бе убежище не за тялото, а за душата, лагерен огън за съзнанието, който кара-ше човека да седи и да се грее край него.

Въпреки всичко Уебстър знаеше, че ще трябва да напусне огъня. Както хората бяха напуснали градовете преди двеста години, така и той трябваше да се обърне и да тръгне... и не биваше да поглежда назад.

Трябваше да замине за Марс... или поне да тръгне. В това нямаше никакво съмнение... трябваше.

Дали щеше да преживее пътуването и дали щеше да е в състояние да оперира, когато пристигнеше, той не знаеше. Смътно се зачуди дали агорафобията не бе смъртоносно заболяване. В крайната си фаза навяр-но беше.

Уебстър посегна да позвъни, но се спря. Защо да кара Дженкинс да приготвя багажа му? Сам щеше да го направи... трябваше да върши не-що, докато пристигнеше корабът.

От най-горния рафт в гардероба Уебстър смъкна някакъв сак и за-беляза, че е пращен. Той духна срещу него, но прахът си остана. Беше обръщал чантата твърде дълго.

Докато приготвяше багажа си, стаята го гълчеше тихо, говореше му на онзи беззвучен език, чрез който неодоушевените, но познати предмети общуваха с човека.

– Не си отивай! – уговаряше го тя. – Не можеш да ме оставиш така!

И Уебстър започна да й отвърща като ту я молеше, ту обясняваше.

– Трябва да замина! Нима не разбираш? Той ми е приятел... стар приятел. Ще се върна.

След като приготви багажа си, Уебстър се върна в кабинета и се свлече върху стола.

Трябваше да отиде и все пак не можеше. Ала щом дойдеше корабът и когато дойдеше времето, той знаеше, че щеше да излезе от къщата и да се отправи към чакащия кораб.

Каляваше волята си, за да може да приеме тази мисъл, опитваше се да се настрои да бъде твърд и делови, мъчеше се да изключи всичко, ос-вен мисълта, че заминава.

Предметите в стаята се натрапваха на съзнанието му така, сякаш

бяха част от някакъв заговор, който целеше да го задържи тук. Сега на Уебстър му се струваше, че ги вижда за първи път. Стари, познати неща, които внезапно ставаха съвсем нови: хронометърът, показващ земното и марсианско време, дните от месеца, фазите на луната, снимката на покойната му съпруга върху бюрото, наградата, която бе получил в подготвителното училище, рекламният афиш в рамка, който бе купил по време на пътуването си до Марс за десет долара.

Той ги обходи с поглед не много охотно отначало, а после жадно съхранявайки ги в паметта си – отделни елементи от една стая, която бе възприемал като завършено цяло през всичките тези години, без да разбира какво огромно количество предмети бяха нужни, за да я съградят.

Притъмняваше. Ранен пролетен здрач... здрач, който ухаеше на мъхест върбалак.

Корабът отдавна трябваше да е пристигнал. Уебстър се улови, че се ослушва за него, макар да не беше в състояние да го чуе. Кораб, задвижван от атомни мотори, беше безшумен, освен когато набираше скорост. Приземяваше се и излиташе плавно, лек като перце, без да издава звук.

Скоро щеше да е тук. Трябваше всеки миг да пристигне, иначе той никога нямаше да замине. Ако почакаше още малко, твърдата му решителност щеше да се срути като купчина прах под струите на дъжда. Още малко и Уебстър нямаше да смогва да противопоставя волята си срещу умолителните призови на стаята, на огъня в камината, на шепота на земята, където пет поколения Уебстърви бяха живели и умрели.

Той затвори очи, опитвайки се да възпре студените тръпки, ползали тялото му. Казваше си, че не може току тъй да им се остави. Трябваше да издържи. Когато пристигнеше корабът, трябваше все пак да може да се изправи, да излезе навън и да отиде до малката площадка.

Някой почука на вратата.

– Влез! – извика Уебстър.

Беше Дженкинс. Отблясъците от огнището трепкаха върху металната му кожа.

– Викахте ли ме преди малко, сър?

Уебстър поклати отрицателно глава.

– Боях се да не сте ме викал – обясни Дженкинс – и да сте се чудил защо не идвам. Случи се нещо извънредно и необикновено, сър. Двама мъже пристигнаха с кораб и казаха, че ще пътувате с тях до Марс.

– Тук са значи – рече Уебстър. – Защо не ме повика?

Той с мъка се изправи.

– Не мислех, че трябва да ви безпокоя, сър – отвърна Дженкинс. –

Беше толкова абсурдно! Най-накрая успях а ги накарам да разберат, че вие изобщо нямате причина да искате да ходите на Марс.

Уебстър окаменя. Смразяващ страх сграбчи сърцето му. Ръцете му затърсиха да се опрат на бюрото, той се свлече на стола и усети как стените на стаята го затварят като в капан, от който никога нямаше да се измъкне.

КРАЙ

© 1944 Клифърд Саймък
© Вилиана Данова, превод от английски

Clifford Simak
Huddling Place, 1944

Сканиране: Неизвестен
Редакция: ВHorse, 2008

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/4970>]